

Велика амбиција и велика брљотина

На Ђурђевдан, 6. маја, на РТС је приказана тринаеста и последња епизода серије „Немањићи – рађање краљевине“ Марка Маринковића, тако да смо најзад у прилици да сагледамо целину овог важног (и озлоглашеног) културног догађаја, и изнесемо неке његове коначне оцене. Најављивана као историјски спектакл какав српска телевизија никад није видела, серија је, што самом темом, што амбицијама продуцентата, на самом почетку привукла пажњу огромне публике, али непосредно након тога добила једнозначно негативне оцене у распону од „разочаравајуће“ до „национална катастрофа“. Испоставило се да је серија заиста запањујуће лоше конципирана, необјашњиво лоше написана, и преко свега тога још лоше режирана, тако да је ни одлична глумачка постава, ни огроман труд уметника који су радили на одређеним сегментима њене реализације (пре свега музика, али и костим, сценографија, компјутерска анимација и сл.) нису могли спасти од пропасти.

Пре него што мало детаљније размотримо шта је довело до тога да тако један значајан национални пројекат, снимљен ни мање, ни више, него као РТС-ов прилог обележавању великог јубилеја од 800 година од оснивања немањићке Краљевине Србије, испадне толико лоше, и изазове толико негативне реакције најширег спектра јавности, потребно је неколико начелних напомена. Пре свега је важно разумети да неуспех „Немањића“ (а свакако говоримо о неуспеху, без обзира на завидну гледаност која је, у складу са навикама публике, практично гарантована свакој серији РТС у недељном вечерњем термину) није просто плод незнања, немара, и јавашлука екипе која је серију правила, иако су њихове грешке и пропусти најочигледнији и највидљивији.

Немањићка Србија представља једну од централних тачака националног идентитета, али тај идентитет је већ деценијама разводњен, дезоријетисан, и слуђен, тако да нити постоји национални консензус о томе како српска култура треба да се односи према

Пише: Никола Танасић
уторак, 08 мај 2018 13:59

овом наслеђу (мимо саморазумљиве бриге за споменике), нити шта оно тачно за српски народ представља, и како би требало да се на достојанствен и исправан начин приказује. Још једном, ово није био само проблем екипе серије, која очигледно није знала шта гледаоцима треба да прикаже, него је проблем и српске јавности, која исто тако није знала шта би требало да очекује. Расправе које су се изродиле након сваке појединачне епизоде доказале су да наша јавност, нажалост, генерално изузетно мало зна о сопственој историји, и да се према њој односи примарно идеолошки, премало са оним изванредним митотворачким заносом који је створио велику српску народну културу, а понајмање са здравом интелектуалном радозналешћу образованог народа који брине о својим коренима.

Овај проблем је био видљив од самог почетка – јер ни аутори, ни публика, нису били начисто да ли ликови из серије треба да буду приказани као историјске личности од крви и меса, црквени светитељи и свети људи са фресака средњевековних манастира, као митологизовани јунаци народних песама и прича, или као нека врста њихове савремене интерпретације у духу актуелног времена, која на моменте залази у сатиру и комедију апсурда. Без икакве сумње, српска историографија располаже са довољно културног богатства да се сними серија по сваком од ових образаца – било да је у питању модерна историјска драма (по моделу серија „Рим“ или „Борције“), религиозна серија о хришћанским врлинама и моралним посрнућима средњевековних српских владара који су политичку каријеру завршавали у монасима (по образцу у Србији

Пише: Никола Танасић
уторак, 08 мај 2018 13:59

омиљеног „Андреја Рубљова“), романсирана и холивудизована витешка прича (налик на старе филмове о Робину Худу или краљу Артуру), модерна историјска фантастика са акцентом на политичким интригама (по моделу „Игре престола“ и њених бројних копија), па чак и одлична историјска пародија (налик на легендарне британске „Црног гују“, или „Монти Пајтонову потрагу за Светим Гралом“). Серија по било ком од ових образаца свакако би имала сасвим солидну прођу код српске публике, иако би свакако постојао део јавности који би био резигниран одлуком да се Немањићима приступи баш из тог угла. Одлучивши се да снимају *све ове формате одједном*, међутим, аутори не само да нису успели да „удовоље свима“, него су дословно успели да разгневе све различите идеолошке и културолошке групације у својој публици, па чак и ону која о Немањићима не зна скоро ништа, и која је само хтела да погледа једну добро снимљену домаћу серију.

Шта смо хтели, шта смо започели – како је продукција направила од серије немогућу мисију

Одлука да дословно од сцене до сцене мења контекст и наратив приповедања, и да у распону од два кадра прелази из озбиљне драме у комедију апсурда, из динамичних сцена бруталног насиља у речитатив светосавских академија, и из филмског приповедања у трубадурску будалаштину, свакако пре свега иде на душу редитељу, који

Пише: Никола Танасић
уторак, 08 мај 2018 13:59

очигледно и сам није знао шта тачно хоће да сними, и шта тачно да прикаже. Да ствар буде гора, није реч само о томе да различити ликови у серији припадају потпуно различитим жанровима филмског и књижевног приповедања, него се једни исти ликови из сцене у сцену понашају као да су час у „Игри престола“, час у Шотрином „Косовском боју“, а час у „Монти Пајтоновом летећем циркусу“. Али оно што је свакако допринело овој редитељској слућености јесте одлука продуцентата серије о томе шта хоће да види као коначни резултат снимања.

И док је једна група дигла повику на Маринковића, Михаића и РТС надајући се да ће неки наредни сличан пројекат бити много квалитетнији, друга група је то учинила надајући се да наредног пројекта неће бити, и да ће се дреком и галамом обесхрабрити сваки наредни покушај да се сними нешто лепо, достојаствено и сувисло о српској историји

Наиме, у сржи свих пропуста и грешака које су направљене током снимања „Немањића“ лежи одлука продуцентата да сними серијал од 13 епизода о периоду од 60 година, током кога се прате, практично, три генерације владара Србије – од Немање и његове браће, преко његових синова, па све до Стефанових наследника. То само по себи није неизводљив задатак, и имали смо прилике да гледамо маестралне епске филмове који за краће време обрађују овакве велике распоне времена (рецимо Бертолучијев „Двадесети век“ или Велсовог „Грађанина Кејна“), али су то обично биографски филмови који се пажљиво фокусирају на развој свега неколико главних ликова.

Творци „Немањића“ су, међутим, хтели да испричају публици дословно све што знају о овом историјском периоду, па је серија претрпана споредним ликовима – што стварним, што измишљеним – који у приповедању добијају третман као да су изузетно битни за развој радње, да се затим никада више не би појавили. Сваки пут када српски Велики жупан пошаље делегацију у Цариград или у Угарску, он разговара са новим царем или краљем, у серији се смењује троје-четворо римских папа од којих сваки добија по 30 секунди времена да се никада више не би појавио.

Јарки лик бугарског цара Калојана се појављује у серији два пута, привлачи велику пажњу публике (искусни Димитрије Илић га интерпретира негде између Роберта Баратеона из „Игре престола“ и Ричарда IV из „Црног Гује“), да би просто нестао са сцене тако што би гласник прочитао монотони текст о његовој смрти под Солуном. Слично се Кулин Бан појављује као неко ко би могао бити релевантан и занимљив споредни лик, да би нестао након неколико минута на сцени у две епизоде. Ово инсистирање на праћењу целокупног историјског тока оног времена, најчешће кроз

Пише: Никола Танасић
уторак, 08 мај 2018 13:59

декламовање википедијских чланака из уста гласника и дворске властеле, изузетно је напорно и збуњујуће по публику, која на крају остане без икаквог доживљаја о драмском току радње, док у толикој гомили чињеница потпуно губи перспективу о томе с ким Србија у датом тренутку ратује, ко су јој савезници, и шта су јој политички циљеви.

Овај приступ натерао је целу екипу филма да ангажује огромне ресурсе и време да би играли сцене које немају никакву вредност по развој радње, и које њен ток разводњавају до непрепознатљивости. Ово „уситњавање“ темпа за последицу има апсурдну чињеницу да у трајању три епизоде Немањину децу играју чак *четири различите поставе глумаца*

, док серија скакуће кроз 40 година историје, учинивши немогућим да се запамти ко је уопште ко, а камоли да се неки лик развије, и евентуално прирасте срцу публике. Чак се и измишљени ликови попут учитеља Просигоја, команданта Немањине и Стефанове гарде Адама, односно Стефанове усвојене сестре/дечачке љубави Рашке стављају на сцену арбитарно само да би се још арбитрарије, и без приповедачког оправдања, са ње уклонили. Најзад, главни ликови у серији попут кнеза Вукана (Небојша Глоговац) и Светог Саве (Драган Мићановић) имају бесмислено малу минутажу у серији, потиснути низом пролазних ликова који се никада неће вратити, и које нико неће запамтити, док Мићановић у серији дословно проговори први пут у седмој епизоди, да би се у причу убацивао као *deus ex machina*

Пише: Никола Танасић
уторак, 08 мај 2018 13:59

кад год радња зашне више него што је уобичајено. „Немањићи“ тако испадају некакав бизаран

roadmovie

, у коме главнијунаци не иду нигде, него кроз њихову земљу пролазе различите војске, краљеви, цареви и историјске стихије, да се никада више не врате. У том смислу треба бити поштен према филмској екипи, и рећи да је снимити нешто сувисло и кохерентно у таквој поставци било заиста изузетно тешко.

Сценаристичка катастрофа, или о дометима српског књижевног језика

Без обзира на све речено, свакако највећи пропуст и највећу штету за серију представља сценарио Гордана Михића који је, упркос искуству и заиста завидној ауторској каријери, потписао текст који не само да је недопустиво баналан, бесмислен и вулгаран, као и почетнички некохерентан, досадан и недоречен, већ у одређеним моментима заиста даје повода гневним критичарима серије да га директно оптуже да се са српском историјском баштином свесно спрдао и зевзечио. Да ће баш сценарио бити рак-рана серије било је очигледно већ из најаве серије од пре годину дана, када су декламаторске фразе изречене ђилкошким београдским акцентом јасно одударале од брижљиво одбраних сцена са лепом фотографијом и упечатљивим костимима. Без икакве сумње, један део одговорности још једном сносе продуценти, који су Михићу дали задатак да приповедачки скрпи убедљиву причу из историјских фрагмената који једноставно не могу истовремено бити део једне кохерентне средине, али начин на који је он тај задатак испунио одисао је лењошћу, јавашлуком, и недопустивим немаром који се граничи са сотијом (у памет долази кнез Мирослав који пропраћа исписивање „свог“ Јеванђеља коментаром „све ми се чини да ће ме по овоме памтити“, савет учитеља Просигоја младом Растку да „причврљи нешто“, или већ култни *cliffhanger* коме жупан Стефан остаје напуштен и сам на пустом пољу, прогоњен непријатељима, да би се у наредној епизоди испоставило да је његова пратиља све време била ту, само је „пишкила“).

Трезвено о „Неманићима“ – нереална очекивана, јавашлук и нешто мало эле намере

Пише: Никола Танасић
уторак, 08 мај 2018 13:59

Трезвено о „Неманићима“ – нереална очекивана, јавашлук и нешто мало эле намере

Пише: Никола Танасић
уторак, 08 мај 2018 13:59

Трезвено о „Неманићима“ – нереална очекивана, јавашлук и нешто мало эле намере

Пише: Никола Танасић
уторак, 08 мај 2018 13:59

Никола Танасић је аутор овог текста. Сви подаци су тачни и проверени. Свако право је заштићено. Свако коришћење је дозвољено уз навођење извора.

Трезвено о „Неманићима“ – нереална очекивана, јавашлук и нешто мало эле намере

Пише: Никола Танасић
уторак, 08 мај 2018 13:59

